

Instrumenten voor Agribusinessparken

J.H. Olink
A.C.M.M. Boomaerts
J. Reinders

landbouw, natuurbeheer
en visserij

© 2003 Expertisecentrum LNV, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Rapport EC-LNV nr. 2003/180
Ede/Wageningen, 2003

Teksten mogen alleen worden overgenomen met bronvermelding.

Deze uitgave kan schriftelijk of per e-mail worden besteld bij het Expertisecentrum LNV onder vermelding van code 2003/180 en het aantal exemplaren.

Oplage 150 exemplaren

Samenstelling J.H. Olink, A.C.M.M. Boomaerts, J. Reinders

Druk Ministerie van LNV, directie IFA/Bedrijfsuitgeverij

Productie Expertisecentrum LNV
Bedrijfsvoering/Vormgeving en Presentatie
Bezoekadres : Marijkeweg 24
Postadres : Postbus 30, 6700 AA Wageningen
Telefoon : 0317 474801
Fax : 0317 427561
E-mail : Balie@eclnv.agro.nl

Voorwoord

Van het goederenvervoer over de weg in Nederland is ongeveer éénderde deel gerelateerd aan de agrarische sector. Bovendien stijgt het aantal logistieke bewegingen nog steeds. Om in de toekomst de problemen op het gebied van de agrologistiek en de ruimtelijke ordening het hoofd te kunnen bieden, hebben de ministers van LNV, V&W en VROM in de Visie op de Agrologistiek en in stukken ter voorbereiding van de nota Ruimte, de wenselijkheid van Agri Business Parken (ABP) verwoord.

In dit rapport hanteren wij een ruime definitie van ABP. Het omvat vooral het samenbrengen van productie, verwerking en logistieke activiteiten tot agro-economische clusters of zogenaamde agribusinessparken die bijdragen aan verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en vermindering of beperking van de logistiek. Een ABP is een locatie waar een groot aantal logistieke functies (distributie, handel, opslag) binnen de agroketen al dan niet worden gecombineerd met faciliteiten voor productie en verwerking. In deze ruime zin kan ook de clustering van primaire agrarische productie in bijvoorbeeld Projectvestigingslocaties (PVL) van bijvoorbeeld glastuinbouw, intensieve veehouderij, paddestoelenteelt en dergelijke, ook tot een ABP worden gerekend, bij voorkeur in combinatie met toelevering en afzet van (bij-) producten.

In de Staatscourant van 6 november 2002 is de mogelijkheid opengesteld zich aan te melden voor pilots en een beroep te doen op de overheid om hiervoor faciliteiten te verlenen. Deze publicatie gaat vooral in op de financiële instrumenten die ingezet kunnen worden om de ontwikkeling van een ABP te stimuleren. Hiervoor is gekeken naar de bestaande subsidie-instrumenten van de meest relevante ministeries.

In opdracht van een ambtelijke werkgroep die onder leiding staat van de Directie Industrie en Handel van het ministerie van LNV, is door het EC-LNV in dit rapport een inventarisatie gemaakt van een aantal vigerende stimuleringsregelingen. Deze zijn geselecteerd uit een groot aantal regelingen die bestaan bij een viertal ministeries en kunnen wellicht aangesproken worden bij de realisatie van pilots. In dit geval zijn dit regelingen van de ministeries van V&W, EZ, VROM en LNV.

Hierbij is gebruik gemaakt van websites van deze ministeries, een bijéénkomst voor een interdepartementale krachtenveldanalyse, een workshop van regionale vertegenwoordigers van V&W en van diverse personen van deze ministeries. Omdat er in de loop van de tijd wijzigingen kunnen ontstaan, kan de informatie in dit document spoedig al niet meer up-to-date zijn. Daarom zijn in een bijlage de websites van een aantal ministeries vermeld. Raadpleging hiervan levert meestal de meest recente stand van zaken op.

Drs. R.P. van Brouwershaven
Directeur Expertisecentrum LNV

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
1.1	Wat zijn agribusinessparken (ABP)	7
1.2	Doel en werkwijze	7
2	Financiële instrumenten	9
2.1	Inventarisatie rijkssubsidies	9
2.1.1	Resultaten	9
2.1.2	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieubeheer	10
2.1.3	Economische Zaken	13
2.1.4	Verkeer en Waterstaat	15
2.1.5	Landbouw, Natuurbeheer en Visserij	17
2.2	Conclusie	19
3	Discussie	21
3.1	Krachtenveldanalyse	21
3.2	Stimulansen en belemmeringen voor ABP	22
3.3	Provinciale en regionale stimuleringsmiddelen	22
3.3.1	Regels en belemmeringen; een voorbeeld	22
3.3.2	Regionale ontwikkelingsmaatschappijen (ROM)	24
4	Samenvatting en aanbevelingen	25
Bijlage 1	Literatuur	27
Bijlage 2	Websites ministeries en Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen	29

1 Inleiding

De productie en verwerking van agrarische producten is in Nederland een zeer succesvolle bezigheid en ook de distributie en logistiek zijn bloeiende en belangrijke bedrijfstakken. Ongeveer 1/3 deel van het goederenvervoer in Nederland is gerelateerd aan de agrarische productie. Behalve een hoog niveau van bedrijfsactiviteiten kennen de sectoren ook knelpunten. Deze doen zich voor op het gebied van de ruimtelijke ordening van bedrijfsvestigingen en uitbreidingen, de bereikbaarheid van primaire bedrijven, van knooppunten van productie, distributie en detailhandel. Door de aard van de producten, levende dieren en snel aan bederf onderhevige waren etc., kan dit problemen opleveren op het gebied van veterinaire risico's, voor het welzijn van dieren en kan de kwaliteit van het verse product snel in waarde afnemen bij een afnemende bereikbaarheid. Bovendien is de plaats van vestiging vaak strijdig met andere functies zoals wonen, recreatie, natuur en bedreigen ze dikwijls de kwaliteit van het Nederlandse landschap.

In de nota Voedsel en Groen en het Nationaal Verkeers- en Vervoersplan is aangegeven dat het kabinet wil inspelen op ontwikkelingen in de markt en de agrologistiek wil benutten om bij te dragen aan een duurzame ontwikkeling van de bedrijfstak en het landelijk gebied. In de Visie agrologistiek is dat nader uitgewerkt en steunt op 3 belangrijke pijlers namelijk clusteren, verbinden en regisseren. Het onderdeel clusteren omvat het bijeenbrengen van productie, verwerking en logistieke activiteiten in regionale agro-economische clusters of zogenaamde agribusinessparken (ABP). In het schetsboek "voorBeelden van agribusinessparken" (Alterra 594) zijn verschillende schetsen gegeven hoe een ABP eruit zou kunnen zien. In dit rapport zal nader worden ingegaan op het instrumentarium dat kan worden ingezet voor het ontwikkelen van deze ABP. Daarbij zal de nadruk liggen op een inventarisering van bestaande subsidieregelingen van een aantal ministeries.

1.1 Wat zijn agribusinessparken (ABP)

In dit rapport hanteren wij een ruime definitie van ABP. Het omvat vooral het samenbrengen van productie, verwerking en logistieke activiteiten tot agro-economische clusters of zogenaamde agribusinessparken die bijdragen aan verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en vermindering of beperking van de logistiek. Een ABP is een locatie waar een groot aantal logistieke functies (distributie, handel, opslag) binnen de agroketen al dan niet worden gecombineerd met faciliteiten voor productie en verwerking. In deze ruime zin kan ook de clustering van primaire agrarische productie worden gerekend tot een ABP in bijvoorbeeld Projectvestigingslocaties (PVL) van glastuinbouw, intensieve veehouderij, paddestoelenteelt en dergelijke.

1.2 Doel en werkwijze

Het doel van deze publicatie is in de eerste plaats het inventariseren van de instrumenten die al beschikbaar zijn om ABP te faciliteren. Daarnaast kan het dienen om de betrokken doelgroepen in bedrijfsleven en overheden te prikkelen tot initiatieven. Tenslotte kan het leiden tot aanpassing van de bestaande instrumenten en/of ontwikkeling van nieuwe om de realisatie van ABP te stimuleren.

Deze publicatie gaat vooral in op de financiële instrumenten die ingezet kunnen worden om de ontwikkeling van een ABP te stimuleren. Hiervoor is gekeken naar de bestaande subsidie-instrumenten van de meest relevante ministeries en provincies. Vanuit beleidsoogpunt is het nuttig om eerst bestaand instrumentarium te inventariseren. Daarbij is vooral bekeken of bestaande instrumenten inzetbaar zijn voor het realiseren van ABP. Op langere termijn zijn bestaande instrumenten voor ABP aan te passen of nieuwe specifieke instrumenten te ontwikkelen.

In een krachtenveldanalyse van een specifieke situatie bij de reconstructie is verkend op welke wijze ruimtelijke ordeningsinstrumenten kunnen worden ingezet. Van deze ruimtelijke ordeningsinstrumenten van de verschillende overheden zoals rijk, provincies, en gemeenten is bekeken welke stimulansen of knelpunten dat oplevert voor logistiek en vestiging van bedrijven. De nadruk ligt daarbij op de pijler "clusteren" uit de visie Agrologistiek.

2 Financiële instrumenten

Op dit moment bestaan er geen specifieke subsidies voor de ontwikkeling van ABP omdat deze nog verkeren in een schetsstadium, zoals valt op te merken uit "voorBeelden van agribusinessparken" (Alterra 594). Wel zijn gelden beschikbaar voor bijvoorbeeld projectvestigingslocaties ten behoeve van de herstructurering van de glastuinbouw (STIDUG), en voor de herstructurering van de veehouderij in de kwetsbare gebieden in het kader van de Reconstructiewet Veehouderij. Voor de reconstructie en ontwikkeling van algemene bedrijventerreinen, waarbij agro-activiteiten niet zijn uitgesloten, zijn eveneens middelen beschikbaar. Hetzelfde geldt voor infrastructurele voorzieningen voor de logistieke functies.

Voor het verkrijgen van een beeld van mogelijk geschikte subsidies is hier slechts gekeken naar rijksbijdragen. Bijdragen van provincies en gemeenten behoren ook tot de mogelijkheden, maar zijn buiten beschouwing gelaten. Daarbij zijn als criteria voor de selectie de doelstellingen gehanteerd zoals die in de subsidieregelingen zijn genoemd en zoals die zijn verwoord in de Visie op de Agrologistiek en de nota Structuurschema Groene Ruimte 2 deel 1 (SGR2/1).

2.1 Inventarisatie rijkssubsidies

Om een beeld te verkrijgen van de mogelijke financiële rijksinstrumenten voor de ontwikkeling van een ABP zijn de bestaande subsidieregelingen voor zowel 2002 als 2003 van enkele ministeries geïnventariseerd. Daarbij is in eerste instantie gelet op de mogelijkheid of de bestaande subsidieregeling volgens de gehanteerde criteria van toepassing kan zijn op een ABP, of toepasbaar gemaakt kan worden. De inventarisatie omvat de subsidieregelingen van 4 ministeries, namelijk Economische Zaken (EZ), Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM), Verkeer en Waterstaat (V&W) en Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV). Hoewel de inventarisatie over 2002 niet meer geheel relevant is, is deze wel in de overzichten opgenomen omdat ze aanleiding kunnen geven tot ontwikkeling van nieuwe regelingen.

2.1.1 Resultaten

De website van het Ministerie van Financiën geeft per ministerie een overzicht van alle subsidieregelingen waarbij per regeling is aangegeven: de naam, het budget, de doelstelling en de doelgroep voor de subsidie. Tevens is vermeld tot welk jaar de subsidieregeling doorloopt. Per ministerie zijn de regelingen bezien op relevantie voor ABP.

Alle ministeries samen beschikken in 2003 over ruim 500 subsidieregelingen met een totaal budget van € 17,5 miljard (zie tabel 1). De 4 hierboven genoemde ministeries beheren samen ca. 225 subsidieregelingen met een totaal budget van ruim € 8 miljard. Daarmee valt ruim de helft van het totale subsidiebudget onder de werkingssfeer van deze notitie. V&W neemt hiervan ruim de helft van het bedrag voor zijn rekening gevolgd door VROM met ruim een kwart. LNV beheert een veel kleiner budget en kent relatief veel regelingen.

Het aantal en de aard van de subsidieregelingen zijn niet statisch. Van jaar 2002 naar 2003 zijn er voor alle ministeries 90 regelingen verdwenen en ruim 95 nieuwe in het leven geroepen. Van de vier genoemde ministeries zijn er ruim 60 opgeheven en krap 40 subsidieregelingen bijgekomen. Tabel 1 geeft per ministerie een overzicht van subsidiebedragen, het aantal regelingen en de veranderingen in de regelingen.

Tabel 1 Aantal subsidieregelingen en subsidiebedrag in 2003 per ministerie en wijzigingen in aantal regelingen van 2002 op 2003

Ministerie	Aantal regelingen	Subsidie x 1.000 000	Aantal regelingen	
			Afname	Toename
VROM	41	2.403	13	12
EZ	46	914	30	9
V&W	78	4.581	14	12
LNV	61	385	6	6
subtotaal	226	8.283	63	39
BZK	28	1.130	1	3
Justitie	49	1.737	9	10
BIZA	8	22	1	0
OCW	123	4.301	1	13
Financiën	2	0.7	0	0
Defensie	28	61	1	1
SZ en W	20	18	7	21
VWS	21	1.996	7	9
Totaal	505	17.555	90	96

Nadere beschouwing van de bestaande subsidieregelingen leert dat deze soms wel en soms niet van toepassing kunnen zijn op ABP. Hieraan liggen redenen ten grondslag zoals:

- andere tijdsperiode,
- andere categorie aanvragers of
- de doelen stemmen niet overeenkomen met die voor ABP.

Omdat deze voorwaarden voor subsidie op langere termijn zijn aan te passen, zijn deze subsidieregelingen wel in het tabellen overzicht opgenomen. Hierbij is een indeling gemaakt naar:

- Een direct toepasbare subsidieregeling voor ABP
- Een niet direct toepasbare regeling, maar op termijn wel toepasbaar te maken wellicht in overleg met de regelinghouder.

De subsidieregelingen zijn per ministerie gerangschikt met aparte tabellen voor direct en niet direct toepasbare regelingen. De subsidieoverzichten worden per ministerie vermeld.

2.1.2 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieubeheer

Bij VROM zijn in 2002 in totaal 41 subsidieregelingen ondergebracht met een budgettair beslag van bijna 2 miljard euro. Voor 2003 bedraagt het aantal regelingen 40 met een budget van 2,4 miljard euro. Ten opzichte van 2002 zijn 13 regelingen vervallen en 12 nieuwe opgenomen.

Daarvan zijn onderstaand n 16 regelingen opgenomen waarvan 4 regelingen (tabel 2) met een totaal bedrag van bijna €59 miljoen euro direct toepasbaar zijn voor ABP in 2003.

Tabel 2 Bestaande subsidieregelingen van VROM die in aanmerking komen voor ABP (begroting nr. 11)

Nr.	Naam regeling	Doelstelling regeling	Doelgroep	Budget X 1000 euro		Duur tot
				2002	2003	
31	Programma URB landelijk gebieden	Aantoonbare verbetering van ruimtelijke kwaliteit van gebied waarop project betrekking heeft	Gemeenten Provincies Schappen Maatschappelijke organisaties	4.821	2.568	onbepaald
32	Interreg IIIB Programma Noordzee en Noord West Europa	Gezamenlijke internationale beleidsvoering op ruimtelijke kwaliteit	Overheid Samenwerking publieke lichamen	7.941	6.442	2008
35	Ontwerpbesluit bevordering innovatieve ontwikkelingen stedelijke vernieuwing 2001-2005 (IPS V)	Bevorderen van innovatieve stedelijke ontwikkelingen gericht op fysieke leefomgeving	A+B Rechtspersonen zonder winstoogmerk C gemeenten	40.636	39.584	2005
54	Regeling subsidiëring gebiedsgericht beleid en reconstructie concentratiegebieden	Stimuleren van gebiedsgericht beleid in aangewezen gebieden en integrale aanpak van dit beleid	Provincies		10.400	2003

Tabel 3 Bestaande subsidieregelingen van VROM die toepasbaar gemaakt kunnen worden voor ABP (begroting nr. 11)

Nr.	Naam regeling	Doelstelling regeling	Doelgroep	Budget X 1000 euro		Duur tot
				2002	2003	
10	Programma Voorbeeldplannen Intensief ruimtegebruik	Locale besluitvormers aanzetten tot zorgvuldiger ruimtegebruik	Gemeenten projectontwikkelaars Woningbouwverenigingen.	0	vervallen	2001
9	Investeringsbudget stedelijke vernieuwing	Kwaliteit van steden duurzaam op hoger niveau brengen	Gemeenten Provincies	203.382	553.174	onbepaald
6	Subsidieprogramma industrieel, flexibel en demontabel bouwen (nieuwe artikel naam innovatief bouwen)	Bevorderen flexibel en hergebruik industrieel vervaardigde bestanddelen bij het bouwen	Opdrachtgevers		3.158	2003
11	Subsidieregeling "Milieutechnologie 2001"	Het stimuleren van ontwikkeling en implementatie van milieugerichte technologie	Alle belangstellenden	3.903	2.622	onbepaald

Nr.	Naam regeling	Doelstelling regeling	Doelgroep	Budget X 1000 euro		Duur tot
				2002	2003	
12b	Subsidieprogramma's : Reductie luchtemissies bedrijven 2002	Het stimuleren van introductie van biomassa bij de opwekking van duurzame energie ter vermindering van luchtemissies	Bedrijven Non-profit organisaties	113	vervallen	onbepaald
13	Subsidieprogramma's: Reductieplan overige broeikasgassen	Bevorderen van haalbaarheids-, onderzoeks-, ontwikkelings- en demonstratieprojecten ter beperking van niet CO2 broeikasgassen	Bedrijven Consumenten	3.176	3.297	onbepaald
14	Subsidieprogramma's milieugerichte technologie	Bevorderen van technologische vernieuwing bij afvalverwijdering	Alle bedrijven	1.089	vervallen	onbepaald
18	Subsidieregeling niet-industriële restwarmte –infrastructuur (NIRIS)	Als onderdeel CO2 reductie bevorderen aanleg infrastructuur voor distributie van niet-industriële restwarmte	Energiedistributiebedrijven	5.899	8.168	onbepaald
19	Subsidieprogramma demonstratieprojecten mobiele bronnen 2002	Stimuleren van in nota voertuigtechniek aangekondigde demonstratieprojecten	Bedrijven Non-profit instellingen	5.128	5.445	onbepaald
36	Subsidieregeling aanpak milieudruk vermindering 2001	Bevorderen van afvalpreventie en optimalisatie van scheiding van afval en energiebesparing	gemeenten	6.807	2.884	onbepaald
39	Subsidieprogramma Hernieuwbare energiebronnen	Stimuleren demonstratieprojecten voor hernieuwde energiebronnen	Bedrijven	681	vervallen	onbepaald
40	Subsidieprogramma Bestuursakkoord Nieuwe Stijl (BANS)	Ondersteunen van gemeenten en provincies bij het uitvoeren van klimaattaken	Gemeenten Provincies	6.807	7.010	2005

2.1.3 Economische Zaken

Bij EZ bestaan in 2002 totaal 67 regelingen met een budgettair beslag van ruim 1 miljard euro. Voor 2003 bedraagt het aantal regelingen 46 met een budget van 914 miljoen euro. Ten opzichte van 2002 zijn 30 regelingen vervallen en 9 nieuwe opgenomen. Daarvan zijn onderstaand 16 regelingen opgenomen. Vier daarvan zijn direct toepasbaar voor ABP en vertegenwoordigen een subsidie van 123 miljoen euro voor 2003 (tabel 4).

Tabel 4 Bestaande subsidieregelingen van Economische Zaken die in aanmerking komen voor ABP (begroting nr. 13)

Nr.	Naamregeling	Doelstelling regeling	Doelgroep	Budget X 1000 euro		Duur tot
				2002	2003	
62	Besluit tender investeringsprogramma provincies (TIPP)	Dreigende knelpunten oplossen voor tijdige beschikbaarheid van voldoende bedrijfslocaties van juiste kwaliteit (opvolger STIREA)	Provincies Gemeenten	4.538	24.470	2003
34	Regionale ontwikkelingsmaatschappijen ROM's en overige	Versterken van regionale economische structuur door creëren van nieuwe en vernieuwde economische activiteiten	De ROM's NOM LIOF BOM Gom Oom	5.447	7.223	1999
1	Besluit subsidies economie, ecologie en technologie (EET)	Bevorderen van samenwerking tussen bedrijven onderling en kennisinstellingen voor doorbraken op ecologische vraagstukken met over 5 à 10 jaar positieve gevolgen economie en kennispositie	Samenwerkende bedrijven Technologische instituten Universiteiten	34.038	29.707	2002
3	Besluit subsidies bedrijfsgerichte technologische samenwerkingsprojecten (BTS)	Vergroten van het rendement van investeringen in onderzoek en ontwikkeling van bedrijven door het stimuleren van technologische samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen	Ondernemingen Instituten Universiteiten	51.878	61.632	onbepaald

Tabel 5 Bestaande subsidieregelingen van EZ die toepasbaar gemaakt kunnen worden voor ABP (begroting nr. 13)

Nr.	Naamregeling	Doelstelling regeling	Doelgroep	Budget X 1000 euro		Duur tot
				2002	2003	
10	Besluit stimulering ruimte voor economische activiteiten (STIREA)	Oplossen van knelpunten voor tijdige beschikbaarheid van voldoende bedrijfslocaties van juiste kwaliteit	Gemeenten	9.494	vervallen	1999
6	Besluit subsidies regionale investeringsprojecten (IPR centraal)	Bevorderen bedrijfsinvesteringen in de economisch zwakke gebieden dmv subsidies	Nieuwe investeringen in stuwende bedrijven	23.338	19.587	2006
67	Opdrachten en onderzoek Ondernemingsklimaat	Ontwikkeling en kennis van regionaal en ruimtelijk economisch beleid	Onderzoekinstellingen	11.407	8.895	onbepaald
8	Besluit uitkeringen Integraal Structuurplan Noorden des Lands	Versterken economische structuur in Noord Nederland	Provincies Gr, Dr en Fr.	14.473	57.345	1999
9	Besluit cofinanciering EFRO-programma's 1995/2001	Cofinanciering van door EU goedgekeurde programma's	Regio's Bedrijven	16.245	vervallen	2001
13	Besluit subsidies energieprogramma's (BSE)	Verstrekken van bijdragen NOVEM aan derden van door EZ vastgestelde energieprogramma's	Bedrijven Onderzoekinstellingen Anderen	105.920	95.400	onbepaald
32	Technologische infrastructuur	Stimuleren van de onderzoeksinfrastructuur, de wisselwerking onderwijs en arbeidsmarkt, technologie&samenleving en kennisoverdracht	Kennisinfrastructuur bedrijven	25.909	27.356	onbepaald
41	Actieplan Elektronische snelweg (excl. Kredito)	Stimuleren van nieuwe overheidsdiensten via de elektronische snelweg en oplossen millenniumprobleem	Overheden Millenniumplatform	32.108	33.570	onbepaald

Nr.	Naamregeling	Doelstelling regeling	Doelgroep	Budget X 1000 euro		Duur tot
				2002	2003	
44	Versterking economische structuur	Studies, voorbereiding, voorlichting en uitvoering van het industriebeleid	opdrachtnemers	2.953	vervallen	onbepaald
58	Beleidsondersteuning en overige uitgaven	Opdrachten voor beleidsonderbouwing en beleidsvoorbereiding	Bedrijven Onderzoekinstellingen	4.386	vervallen	onbepaald
59	Subsidieregeling programma technologie en samenleving	Een betere benutting van technologische mogelijkheden bij het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken	Ondernemingen Kennisinstellingen Overheid Maatschappelijke instellingen	1.352	2.124	onbepaald
66	Besluit subsidies technische ontwikkelingsprojecten (TOP) = voortzetting van TOK, KREDO en MPO	Omzetten van resultaten van industrieel onderzoek in ontwerpen voor verbeterde producten en processen	ondernemers	36.256	31.133	onbepaald

2.1.4 Verkeer en Waterstaat

In 2002 zijn er totaal 80 regelingen met een budgettair beslag van 4.4 miljard euro. Voor 2003 zijn er 78 subsidieregelingen voor bijna 4.6 miljard euro. Er zijn 14 regelingen vervallen en 12 nieuwe bijgekomen. Daarvan zijn onderstaand 17 regelingen (tabel 6) opgenomen, waarvan geen enkele direct toepasbaar voor ABP

Tabel 6 Bestaande subsidieregelingen van Verkeer en Waterstaat die toepasbaar gemaakt kunnen worden voor ABP (begroting nr. 12)

Nr.	Naam regeling	Doelstelling regeling	Doelgroep	Budget X 1000 euro		Duur tot
				2002	2003	
31	Regionale terminals; regeling SOIT aangemeld in Brussel	Bijdrage RO aan regionale initiatieven voor knooppunten (overslag)	Overslagbedrijven	2.270	2.072	2004
32	SMEG-transactie	Verbeteren van logistiek van transportvoertuigen resulterend in km reductie en/of brandstofbesparing per km	Vervoersbedrijven Overige bedrijven voor voertuigen	2.269	2.269	2003
53	Programma transportpreventie 1 ^e tender	Ontkoppeling economische groei en groei goederenvervoer m.b.t. milieu, veiligheid en bereikbaarheid	Verladers	272	272	2003

Nr.	Naam regeling	Doelstelling regeling	Doelgroep	Budget X 1000 euro		Duur tot
				2002	2003	
54	Programma transportpreventie 2 ^e tender	Ontkoppeling economische groei en groei goederenvervoer m.b.t. milieu, veiligheid en bereikbaarheid	Verladers	272	91	2003
29	Spooraansluitingen	Verlagen van investeringsdrempel voor aanbrengen van spoorwegaansluitingen voor bedrijfsleven	Bedrijven	0	817	2001
30	Vaarwegaansluitingen	Verlagen van investeringsdrempel voor aanbrengen van vaarwegaansluitingen voor bedrijfsleven	bedrijven	2.723	5.446	2003
65	Ontwikkelingsprogramma Multimodaaltransport Amerikahaven	Bevorderen multimodaal vervoer	Gemeentelijk havenbedrijf Amsterdam	1.815	0	onbepaald
50	Bijdrage aan haveninterne projecten	Ondersteunen van investeringen voor structuurversterking en duurzame ontwikkeling havengebieden	Nederlandse zeehavens	7.733	4.454	2004
52	Interim-regeling transport kennisinfrastructuur	Versterking van de kennisinfrastructuur in de transport –en distributiesector	Ondernemingen Instellingen	380	0	2002
14	Wet verontreiniging oppervlaktewateren (UKR)	Bijdragen verlenen aan vermindering verontreiniging oppervlaktewater	Zuiveringsschappen Bedrijven	454	vervallen	2001
20 a	Bijdragen infrastructuur OV; Wet en besluit Infracfonds	Realiseren van infrastructurele voorzieningen voor verbetering van openbaar vervoer, bereikbaarheid en veiligheid	Provincies Kaderwetgebieden Gemeenten	1.058.616	1.158.305	onbepaald
22	Bijdrageregeling exploitatie OV; Wet en besluit personenvervoer	Bijdrage in de exploitatie van openbaar vervoervoorziening voor personen en bedrijfsvervoer	Provincies Gemeenten Kaderwetgebieden	1.040.463	1.066.640	onbepaald
49	Nederland Distributie Land (NDL)	Vergroten marktkansen voor Nederlandse transport en dienstensector	Bedrijfsleven	454	272	2003
60	Platform telewerken	Stimuleren van telewerken bij bedrijven	Bedrijven Aanbieder telematica Consumenten	45	45	2006

Nr.	Naam regeling	Doelstelling regeling	Doelgroep	Budget X 1000 euro		Duur tot
				2002	2003	
66	Leerstoel Transporttechnologie DGG	Financiering van leerstoel over kennis transporttechnologie TU Delft	Studenten	0	vervallen	2001
68	Leerstoel Transporttechnologie DGG	Financiering van leerstoel over kennis transporttechnologie TU Delft	Studenten	14	0	2006
69	Subsidie Sectie transport en logistieke systemen TU Delft	Stimuleren kennisoverdracht van transporttechnologie	studenten	136	138	2004

2.1.5 Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

In 2002 beschikte LNV over totaal 61 subsidieregelingen met een budgettair beslag van 350 miljoen euro. Voor 2003 zijn dat eveneens 61 regelingen met een budget van 385 miljoen euro. Ten opzichte van 2002 zijn er 6 regelingen vervallen en 6 nieuwe gecreëerd. Van die regelingen zijn er geen direct toepasbaar voor ABP. Onderstaand zijn 15 regelingen opgenomen.

Tabel 7 Bestaande subsidieregelingen van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij die in toepasbaar gemaakt kunnen worden voor ABP (begroting nr. 14)

Nr.	Naam regeling	Doelstelling regeling	Doelgroep	Budget x 1000 euro		Duur tot
				2002	2003	
4	Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw (RSG)	Stimuleren van de verbetering van de kavelstructuur	glastuinders	90.407	12.418	onbepaald
5	Stimuleringsregeling inrichting duurzame glastuinbouwgebieden (STIDUG)	10-tal projectlocaties voor glastuinbouw ontwikkelen tot duurzame glastuinbouwgebieden	10 aangewezen gemeenten	6.807	10.004	2002
6	EU-bijdrage structuurverbetering glastuinbouw			Neg 681	Neg 1.407	onbepaald
58	Ketennetwerken, Clusters en ICT (KLICT).	Ruimtelijke economische knelpunten oplossen door ontwikkeling van het vakgebied kennis – en netwerkkunde en daarbij behorende kennis-infrastructuur	Kennisinstellingen Bedrijven Overheid	5.718	2.700	2003
10	Stimuleringsregeling innovatie markt- en concurrentiekracht	Verbeteren van de concurrentiekracht door het stimuleren van vernieuwingen	Individuele of samenwerkende ondernemers in de keten	5.237	2.276	onbepaald
12	Regeling demonstratieprojecten markt- en concurrentiekracht	Stimuleren van verspreiding van vernieuwingen	Individuele of samenwerkende ondernemers in de keten	1.064	1.729	onbepaald

Nr.	Naam regeling	Doelstelling regeling	Doelgroep	Budget x 1000 euro		Duur tot
				2002	2003	
14	Investeringsregeling markt- en concurrentiekracht, (varkensvlees)	Verbeteren van de structuur varkenssector om verspreiding dierziekten te minimaliseren	Ondernemers in de sector	0	0	1999
15	Investeringsregeling markt- en concurrentiekracht voor de verwerking en afzet van landbouwproducten	Stimuleren van verbetering van de structuur in productie markt- en concurrentiekracht voor de verwerking en afzet van landbouwproducten	Ondernemers in de landbouwsector	6.128	392	1999
16	Overige regelingen stimuleringskader markt- en concurrentiekracht	Uitlokken van investeringen en demonstratieprojecten voor verbetering van de markt- en concurrentiekracht voor de verwerking en afzet van landbouwproducten	Ondernemers in de sectoren landbouw visserij, bosbouw,	3.123	1.720	onbepaald
17	EU-ontvangsten stimuleringskader: markt- en concurrentiekracht			5.510	5.813	onbepaald
18	Bijdrage aan het bedrijfsleven i.v.m. verbetering marktstructuur	Verbeteren van de marktstructuur en marktgerichtheid door marktonderzoeksinspanningen	Elke schakel in de keten van verwerking plant, dier en vis	3.478	1.056	onbepaald
22	Landinrichtingswerken. Standaardvoorwaarden voor subsidieverlening	Verbeteren van inrichting landelijk gebied overeenkomstig functies van dat gebied	Belanghebbenden in landinrichtingsgebied	95.232	85.131	onbepaald
24	Reconstructie Midden-Delfland	Het voorzien in een bufferzone van natuur, landbouw en recreatie tussen Delft en de stedelijke gebieden langs de Nieuwe Waterweg	Alle belanghebbenden reconstructieproject	4.538	P.M.	onbepaald
27	Regeling subsidiëring kwaliteit Groene Hart	Verhoging van de kwaliteit van natuur, recreatie, milieu en het landschap	Natuurlijke personen rechtspersonen	4.855	3.267	2000
30	Ontvangsten Plattelandsontwikkelingsplan (POP)	-	-	Neg 3.824	Neg 800	onbepaald
53	Stimuleringsregeling vernieuwing van het landelijk gebied	Stimulering van vernieuwende ontwikkelingen van natuur, bos, landschap en recreatie	Ondernemers in het landelijke gebied Relevante instellingen	4.021	4.784	onbepaald

2.2 Conclusie

Voor het stimuleren van ABP door middel van subsidies zijn bestaande regelingen aanwezig en bruikbaar (zie hst 2). Bovendien kunnen bestaande regelingen worden aangepast en toegesneden worden op ABP. Gezien de huidige dynamiek bij de regelingen zijn er voor het opzetten van subsidieregelingen speciaal voor ABP geen belemmeringen. Afhankelijk van urgentie, kunnen ministeries aandacht schenken aan specifieke maatregelen.

3 Discussie

3.1 Krachtenveldanalyse

Op 3 juli 2002 is een interdepartementale workshop gehouden met IPO en VNG, met betrekking tot de wenselijkheid van het stimuleren van de vorming van ABP. Er bleek enig verschil van houding tussen de betrokken ministeries. Zoals te verwachten was, waren de ministeries van LNV en V&W het meest positief over een dergelijke ontwikkeling. De Visie op de Agrologistiek die onder hun verantwoordelijkheid was uitgebracht, had tenslotte brede instemming gekregen in de Tweede Kamer. Daarbij werd ook aangedrongen op het zo spoedig mogelijk realiseren van een aantal pilots op dit terrein en een jaarlijkse voortgangsrapportage aan de Kamer,

Het ministerie van VROM had via de instemming met SGR2/1 al aangegeven de ontwikkeling van ABP wenselijk te achten. Het focust daarbij o.a. op verbetering van de kwaliteit van het landelijk gebied, meervoudig ruimtegebruik en transformatie van het landelijk gebied. Bijvoorbeeld door inzet van de "ruimte voor ruimte" benadering en natuurlijk minder milieubelasting zoals van emissies en door transportpreventie.

Het ministerie van EZ lijkt een aparte ontwikkeling van ABP niet bij voorbaat wenselijk te achten, maar lijkt meer te zien in integratie op bestaande bedrijfsterrinen die geherstructureerd en geïntensiveerd moeten worden en op nieuw te ontwikkelen bedrijventerrinen.

Voor de provincies zijn werkgelegenheid, differentiatie van activiteiten, duurzaamheid van bedrijven en filebestrijding op regionale wegen belangrijk. Nadruk wordt gelegd op het belang van parkmanagement en regie bij het ontwikkelen/herstructureren van bedrijventerrinen.

De VNG visie loopt hiermee parallel met als toevoegingen het belang van leefbaarheid en vooral ook aandacht voor de stadsdistributie. Ten aanzien van specifieke ABP is de houding afwijzend, tenzij het gunstig uitpakt!

De deelnemers aan de krachtenveldanalyse komen tot gezamenlijke criteria voor het wegen van de ingediende pilots.

Criteria voor beoordeling pilots

- Intensiveren/herstructureren ruimtegebruik.
- Verbeteren ruimtelijke kwaliteit.
- Innovatietechnologie.
- Steun aan Agro Businessparken is aanvaardbaar zolang die uitzonderingspositie maar te legitimeren is.
- Transportbesparing.
- Ketenbenadering.
- Samenhang tussen de drie pijlers clusteren, verbinden en regisseren.
- Voorbeeldwerking.

Uitgangspunten bij het hanteren van beoordelingscriteria moeten zijn:

- Marktconform.
- Gericht op realisatie.
- Lerend doen.

3.2 Stimulansen en belemmeringen voor ABP

De ontwikkeling van ABP zal niet alleen afhangen van de beschikbare financiële middelen die de rijksoverheid ter beschikking stelt. Van minstens zo groot belang zijn de mogelijkheden en kansen die het bedrijfsleven verwacht van deze ontwikkelingen. De energie en initiatieven die daarvan mogen worden verwacht dienen aan te sluiten bij de verwachtingen van het bedrijfsleven. Daarnaast is ook de houding van de lagere overheden zoals van provincies, regio's en gemeenten van doorslaggevend belang. Vooral van maatregelen op het terrein van ruimtelijke ordening, regionale planologie, bestemmingsplannen en infrastructuur, kunnen veel stimulansen en belemmeringen uitgaan.

Daarnaast blijkt de regiefunctie en het parkmanagement van groot belang voor de realisatie van ABP. Voorbeelden hiervan zijn de activiteiten van havenbedrijven in Zeeland en Amsterdam en van het waterbedrijf Limburg in de PVL Californië bij Venlo. Hetzelfde geldt voor de reconstructie van de door Philips ontstane ruimte in Eindhoven

3.3 Provinciale en regionale stimuleringsmiddelen

Behalve het belang van stimulansen via subsidies kunnen andere niet materiële aspecten van belang zijn, bijvoorbeeld snelle besluitvorming bij het verlenen van vergunningen.

Provincies stimuleren door hen gewenste ontwikkelingen. Zo behoren in Gelderland vestigingslocaties voor glastuinbouw tot vigerend beleid en bestaat de wens dat uit te breiden voor boomteelt. Voor paddestoelenteelt en intensieve veehouderij spelen deze wensen eveneens een rol.

Provincies maken gebruik van "Brusselse" subsidieregelingen. Daartoe behoren de cofinancieringen uit het plattelandonwikkelingsplan, Interreg, Leader en gelden beschikbaar via het D 2 programma. Voor alle Brusselse programma's geldt dat die cofinanciering uitsluitend van toepassing is indien de voorstellen passen in het programma en dat kan ook betekenen dat ze alleen op bepaalde gebieden van toepassing zijn. Cofinanciering betekent dat van Brusselse subsidies gebruik gemaakt kan worden indien Nederlandse overheden een bepaald percentage van de investeringen voor hun rekening nemen.

Provincies beschikken eveneens over stimuleringsregelingen in het bijzonder op economisch terrein, en ook voor belangrijke thema's. Specifieke voorbeelden van thema's zijn efficiënt water- en energiegebruik en beperking van emissies.

3.3.1 Regels en belemmeringen; een voorbeeld

De regierol van de provincie of van een regio, voor het tot stand komen van een ABP, moet niet worden onderschat. In het volgende voorbeeld wordt ter illustratie een opsomming gegeven, waarmee de provincie Gelderland bij de uitvoering van de Wet Reconstructie Veehouderij rekening moet houden.

Tijdens een "kennisdag" ten behoeve van de implementatie van de Reconstructiewet gaf de heer Ter Horst van de provincie Gelderland hiervan een opsomming:

In onderstaande box wordt duidelijk dat vooral voor het wegnemen van planologische belemmeringen en coördinatie van beleid van de verschillende overheden, een zoektocht naar instrumenten voor de stimulansen om tot ABP te komen, zeer kansrijk, maar ook zeer noodzakelijk is!

Vigerend Provinciaal Beleid in Gelderland

- Trekkraft, sociaal-economisch beleidsplan tot 2006
- Groene connecties: ecologische verbindingzones
- Provinciaal verkeers- en vervoersplan
- Plannen en programma's van gebieds- en landinrichtingscommissies

Provinciaal Gelders beleid in ontwikkeling

- Gebiedsplannen Natuur en Landschap "Achterhoek", "Randmeerkust en IJsselvallei" en "Rivierengebied Oost"
- Stroomgebiedvisies
- Herziening waterhuishoudingsplan
- Actualisering Gelders Milieuplan
- Kaart met natuurgebieden die vanuit ammoniakdepositie extra bescherming behoeven
- Plannen en programma's van gebieds- en landinrichtingscommissies

Waterschap - genomen relevante besluiten

- Waterbeheersplan Rijn en IJssel
- Integraal waterbeheersplan Rijn en IJssel
- Plan van aanpak ecologische verbindingzones Gelderse waterschappen
- Plan van aanpak Verdrogingbestrijding
- Watervisie

Waterschap en waterleidingbedrijven – te nemen relevante besluiten

- Waterbeheersplan Rijn en IJssel
- Watervisie Rijn en IJssel
- Lange Termijn Plan drinkwaterwinning

Gemeenten – genomen relevante besluiten

- Bestemmingsplannen
- Structuur- en toekomstvisies
- Landschapsbeleidsplannen

Gemeenten - te nemen relevante besluiten

- Beeldkwaliteitplannen
- Bestemmingsplannen t.g.v. reconstructieplan

Reconstructiecommissies- Reconstructieplannen**Rijksbeleid**

- Reconstructiewet Concentratiegebieden
- Wet Ammoniak en Veehouderij
- Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra
- Structuurschema Groene Ruimte 1
- Natuurbeleidsplan
- Natuur voor mensen, mensen voor natuur
- Nota Voedsel en Groen
- Vierde Nota Waterhuishouding
- Nationaal Milieubeleidsplan 4
- Wet Milieubeheer
- Besluit Milieueffectrapportage
- Structuurschema Verkeer en Vervoer
- Herstructureringswet
- Welzijnswet
- Meststoffenwet, Mineralen Aangifte Systeem (MINAS)
- Lozingenbesluit voor huishoudelijk afvalwater (Wet Verontreiniging Oppervlaktewater)
- Natuurbeschermingswet
- Habitat – en vogelrichtlijngebieden
- Regeling Beëindiging Veehouderijtakken
- Kaderregeling Reconstructieprojecten
- Stimuleringsregeling Gebiedsgericht Beleid
- Programma Beheer
- Nota Belvédère
- Architectuurnota
- Fiscale Stelselherziening

Rijksbeleid in ontwikkeling

- Stankwetgeving
- AMvB Huisvesting
- Waterbeleid 21e eeuw
- Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening
- Integrale Aanpak mestbeleid
- Structuurschema Groene Ruimte 2
- Nota Grondbeleid

Provinciaal Gelders Beleid

- Streekplan provincie Gelderland
- Waterhuishoudingsplan provincie Gelderland
- Milieubeleidsplan provincie Gelderland
- Partiële streekplanherzieningen Ruimte voor Ruimte en Windenergie
- Natuurdoeltypenkaart
- Cultuurhistorisch beleid 2001-2004
- Besluit deelname ruimte voor ruimteregeling

3.3.2 Regionale ontwikkelingsmaatschappijen (ROM)

Naast stimuleringsregelingen van provincies en andere overheden, zijn er ook regionale ontwikkelingsmaatschappijen. Die hebben soms provincies maar ook wel provincie overschrijdende werkgebieden. Soms opereren die ontwikkelingsmaatschappijen voor een breed veld aan bedrijvigheid maar soms voor een specifieke sector. Zo neemt de Gelderse Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) de primaire landbouw op in haar ondersteuningsprogramma. Een overzicht van deze ontwikkelingsmaatschappijen staat in bijlage 2

4 Samenvatting en aanbevelingen

In opdracht van de Directie Industrie en Handel van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, is door het Expertisecentrum LNV een inventarisatie gemaakt van de mogelijke instrumenten voor de realisatie van een ABP.

Daarbij is voornamelijk gekeken naar de financiële instrumenten die de Rijksoverheid via de verschillende ministeries ter beschikking stelt, om de rijksdoelen die zijn verwoord in de Visie op de Agrologistiek als invulling van het Nationaal Verkeers- en Vervoersplan (NVVP) en in nota's betreffende de Ruimtelijke Ordening.

Er blijkt een groot aantal bestaande subsidie-regelingen te zijn die het ontstaan van ABP kunnen bevorderen, of die via beperkte aanpassing van de doelstellingen hiervoor geschikt kunnen worden gemaakt. Regelmatig overleg (binnen het nieuwe platform Agrologistiek?) hierover lijkt dringend gewenst.

Daarnaast wordt via een voorbeeld aangegeven hoe belangrijk het is dat er op het gebied van de overige regelgeving, coördinerend een assertief beleid wordt gevoerd door lagere overheden, zoals provincies en gemeenten. Het is gewenst dat van de geslaagde en mislukte pogingen om een ABP tot stand te brengen, een analyse wordt gemaakt van de kritische faal- en succesfactoren en de daarbij behorende push and pull factoren die het initiatief tot een ABP vanuit het bedrijfsleven genereren.

Het aanstellen van een instantie of persoon die de regie voert bij het ontwikkelen en in stand houden van een ABP, lijkt zeer wenselijk gezien de complexiteit van de materie en het aantal betrokken actoren.

Bijlage 1 Literatuur

Alterra (2002) **VoorBeelden van agribusinessparken** , Wageningen
rapport nr. 594

Expertisecentrum LNV (2002) **Naar een grondgebonden melkveehouderij**
Ede/Wageningen, rapport nr. 2002/163

Expertisecentrum LNV (2002) **Naar voorspelbare beelden voor een
Agribusinessparken** Ede/Wageningen rapport nr. 2002/121

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (2002) **Structuurschema Groene
Ruimte 2, Deel 1** , Den Haag

Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en
Visserij (2001) **Visie op de Agrologistiek; Clusteren, Verbinden, Regisseren**, Den
Haag

Bijlage 2 Websites ministeries en Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen

Websites Ministeries

Ministerie	website
Algemene Zaken	www.minaz.nl
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeleid	www.vrom.nl
Economische Zaken	www.ez.nl
Verkeer en Waterstaat	www.minvenw.nl
Landbouw, Natuurbeheer en Visserij	www.minlnv.nl
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	www.minbzk.nl
Justitie incl. vreemdelingenbeleid	www.justitie.nl
Binnenlandse Zaken	www.biza.nl
Onderwijs Cultuur en Wetenschappen	www.minocw.nl
Financiën	www.minfin.nl
Defensie	www.mindf.nl
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	www.szw.nl
Verkeer en Waterstaat	www.minvws.nl

Websites Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen

Ontwikkelingsmaatschappij	website
Investerings – en ontwikkelingsmaatschappij voor Noord Nederland N.V. NOM	www.nom.nl
Ontwikkelings- en Investeringsmaatschappij voor Overijssel OOM N.V.	www.oomnv.nl
Gelderse Ontwikkelingsmaatschappij N.V. GOM	www.nvgom.nl
N. V. Brabantse Ontwikkelings Maatschappij N.V. BOM	www.bom.nl
Industriebank LIOF, Limburgse Ontwikkelingsmaatschappij LIOF	www.liof.nl